

NABOŻNIE (130) *av*

-żn- (119), -zn- (11).

a *pochylone*, o oraz e *jasne* (w tym w a 3 r., w e 1 r. błędne znakowanie).

comp (5) nabożniej; -ej (2), -éj (1), -(e)j (2); -ej : -éj *OpecŻyw* (2:1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde bez cytatu*; poza tym XVII w.: *nabożno s.v. nabożny*.

Zgodnie z przepisami, praktykami, uczuciami religijnymi; *religiose Mącz*, *Calep*, *Cn*; *persancte Calep*; *pie Cn* (130) : *BierRaj* 21v; *PowUrb* +4v; Dáy mi miły panie nabożnie twé vmęczenijé wlpominatz *OpecŻyw* 159v, 10v, 15, 25v, 26v (15); *PatKaz III* 151v; *KromRozm III* 18v; *LubPs* Fv; *KrowObr* 67v; *BielKron* 194v; *RejPos* 4; *BiałKat* 231; który sie ma Pánu Chrystufowi w moc dáć/ to naprzod pewnie y nabożnie obiecować musi/ iż Diablá y swiát opufzcza *KuczbKat* 145, 85; *WujJudConf* 60v; *ModrzBaz* 104v; Vpominam was/ ábyście Bogom nálzym krzywdy nie czynili/ á nabożnie im ofiarę oddáli *SkarŻyw* 566, 582; chwal Páná fwego nabożniey *ArtKanc* Q20v, T6; *Superfittiose* – Zbitnie nabaznie [!]. *Calep* 1033b, 789b, 908b; *LatHar* +8, 78, 82, 262, 321 (11); *Bernárd* ś. zowie ią Pánią nálzq/ [...] częfto iey á nabożnie wzywa. *WujNT* 398, 309; *SkarKaz* 156a; *KlonWor* 12.

W *połączeniach szeregowych* (4): A on j [*pacierz*] mowił [...] po Lacinié/ tak nabożnie tak ftatecznie i ftakiem porużeniem wnetrzności ku bogu ileię zdáło *MurzHist* P2v; *Mącz* 351c; Wiele ná tym należy/ Chrześcijáninie miły/ ábyś káždy dzień nabożnie/ vcźciwie y przyftoynie w boiáźni Bożey ftrawił. *LatHar* 1, 350.

W *charakterystycznych połączeniach*: *nabożnie chować*, *chwalić* (*chwałę* (*wz*)*da*(*wa*)ć) (4), *chwalony*, *cierpieć*, *czciony*, *czytać*, *głos podnosić*, *mówić* (3), *naśladować*, *nawiedzać*, *nosić* [*co*] *przy sobie*, *obiecować*, *obląpić* [*kogo*], *odprawić*, *opłakać* [*co*], *poddawać się* [*komu*], *pokłęknać* (2), *pozdrowić*, *prowadzić*, *przyjąć* [*kogo*] (2), *przystąpić* (*przysiępować*) (3), *przywitać*, *rozbierać*, *rozdawać*, *rzec* (2), *skłonić się* [*ku komu*], *szukać*, *używać*, *wspominać* (2), *wysławiać*, *wzywać* (*wzywany*) (3), *zabawi(a)ć* (*się*) (2), *zalecić*; *barzo*, *zbytnie nabożnie*.

Zwroty: »nabożnie modlić się« = *oratione orare PolAnt* [*szyk zmienny*] (14): Káplán [...] Bogá zá Ezopá prošíł: Nabożnie fie támo modląc *BierEz* A3; *OpecŻyw* 2v, 32v, 175; *RejPs* Ff5; *SeklKat* G2, G2v; *MurzHist* E3v; *BibRadz Iac* 5/17; *HistRzym* 53v; *KuczbKat* 355; A małz też łam z siebie [...] czynić inne owoce świętey pokuty/ ćwicząc fie w służbie Bożey/ modląc fie nabożnie *KarnNap* Dv; *SkarŻyw* 90, 570.

»nabożnie obchodzić święto, dni, tryumf [*czyj*]« (4:1:1): *PatKaz II* 84v; *KrowObr* 89, 169; *LatHar* 418, 478; A to obádwá dni kościoł S. koźdego roku nabożnie obchodzi/ ná pámiątkę zmartwychwftánia Páná nálzeho y zefłánia Ducha Świętego. *WujNT* 402.

»modlitwy nabożnie odprawić« (1): przed obrázem Pánny czyftey/ [...] pokłęknał/ y modlitwy nabożnie odpráwiwłzy/ do domu poźzedł. *SkarŻyw* 459.

»nabożnie oczy w niebo podnieść« (1): ogláday iako Iezus miły nabożnie oczy w niebo podniofwłfy dziękuie bogu oyttzu fwému. *OpecŻyw* 53.

»nabożnie prosić, żádać« [*szyk zmienny*] (5:2): Oracz dáwłzy fłufzne dáry/ Prošíł nabożnie Cerery *BierEz* O2; *WróbŻołt* cc; *KrowObr* 163; żáday nabożnie Páná: áby stobą przez ducha fwego świętego przebywáć raczył *BiałKat* 231, 231; *LatHar* 414; *VotSzl* Fv.

»sakramenta (a. stan święty) przyjąć nabożnie« [szyk zmienny] (2): GDyżeś iuż (namileyfzy brácie) [...] przyjął nabożnie ty Sákramentá naświętsze/ [...] tedy miey pewną nádzieię w Pánie Bodze *KarnNap* E4v, F4v.

»nabożnie rozmyślać« (3): Matuchna iego milá to wífytko w ferce brala/ y nábożnie rozmyflala. *OpecŻyw* 26; *RejPos* 117v; *KarnNap* D4v.

»(mszej (świętej)) nabożnie słuchać, słuchanie nabożnie« [szyk zmienny] (4:1): Mízey świętey w káźde święto nabożnie fluchay. *WujJud* 74v; *PaprUp* D2; *LatHar* + 11v, 122 [2 r.].

»służyć nabożnie« (1): iemuż fluzá nabożnie kory anielfkię *OpecŻyw* 3v.

»śpiewać (a. pisać) nabożnie« [szyk zmienny] (9): Capplan [...] kłacząc pyal nabożnye paczyerz *PowUrb* Iv; *OpecŻyw* 17v, 19v [2 r.]; *SeklKat* G3; *KrowObr* 173v; *SkarŻyw* 509; Sfułznie fie dźiś wefelićie Y ták nabożnie śpiewaćie. Bo otrzymaćie zbáwienie Przez me święte zmartwychwftanie. *MWilkHist* F2v; *ArtKanc* E5v.

»nabożnie święcić« (1): Zchowaymyfz tedy tych świętych kości/ á do godnych ie przybytkow wnieśmy/ á dźieñ wfzyćiek wiernie y nabożnie święćmy. *SkarŻyw* 567.

»nabożnie modlitwy (a. sakramentow itp.) używać« [szyk zmienny] (8): *MurzNT* 58v; ktorzy chcą nabożnie tey Modlitwy vzywáć/ niech wedle przemożenia fwego dobrze czynią vbogim. *KuczbKat* 420; *RejPosWstaw* [143⁴]v; W Tákiey cenie y wadze te Pfálmy ftárowieczni Doktorowie mieli/ że [...] fámi ich też ochotnie y nabożnie vzywáli. *LatHar* 157, 190, 287, 331, 559.

»nabożnie wielbić« (1): *KuczbKat* 15 cf »nabożnie a świętobliwie«.

»nabożnie wołać« (3): *PatKaz I* 2v; á podnieśmy ręce fwoie z Moizelfzem nabożnie wołaiąc do Páná fwego o fwięthe wfpomożenie iego *RejZwierc* 265v; *ArtKanc* R16v.

»nabożnie wzdychać« (2): *OpecŻyw* 173; Co to Pan wfzytko czyni/ bychmy fie vználi/ Do iego fwiętey láłki nabożnie wzdycháli. *RejWiz* 152.

Szeregi: »nabożnie i z bojaźnią pańską« (1): A iżeście wy teras vmyflili ten ftan Świętey/ nabożnie/ y z boiáźnią Pánfką przyjąć *KarnNap* F4v.

»pilnie i (a) nabożnie« [szyk 4:2] (6): pilniey ij nábożniey vpadaiątz wífytcy na fwé oblicze przed maiefstatem bofkim/ tako mowili. *OpecŻyw* 1; *PatKaz II* 84; *BialKat* 231; Przodkowie náłzy/ [...] tho Kreda nabożnie y pilnie rozbieráli *KuczbKat* 9, 355; *SkarŻyw* 308. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»pokornie i nabożnie« (1): o to iego świętey miłości pokornie y nabożnie wfzyfcy prośić mamy. *VotSzl* Fv.

»nabożnie, z serca« (1): Wy Apoftołowie fwiátá tego/ fprawiedliwi fędziowie/ y prawdziwe fwiátá fwiece/ nabożnie s fercá prośimy/ wyfluchayćie prozby náłze *KrowObr* 163.

»nabożnie a świętobliwie« (1): w wyznaniu prawdziwego y wiekuiftego Boftwá/ wierzyć y nabożnie á świętobliwie wielbić mamy y włafność w perfonách/ y iedność w iftności/ y równość w Troycy. *KuczbKat* 15.

»nabożnie i uczciwie« (1): ábyś iey [służby Pańskiej] nabożnie y vcźciwie fluchał. *LatHar* 122. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»nabożnie i uprzejmie« (1): ábyfmy byli porátowáni/ myślą y duchem nabożnie y vprzejmie o to prośimy. Alleluia. *LatHar* 414.

»nabożnie a z wiarą« (1): [*sakramenta*] mają obiétnicé łalki i miłóśierdziá od pana przydaná na wiétfzé poćwierzeníé wiary nafzyi/ gdy bych ich nábożnie a zwiarą vżywali *MurzNT* 58v.

»wiernie i nabożnie« (1): *SkarŻyw* 567 cf »nabożnie święćić«.

W przen (8) : co fię ftáne/ kiedy y rozum twoy tákie rzeczy będzie rozbierał/ y wola z nich fię będzie częfto y nabożnie ćiełzyłá/ y zá nie Pánu IEzufowi dziékwówałá. *LatHar* 322; Przyimi/ IESV namilży/ Wianek znákomity. Z twoich łpraw okazálych nabożnie vwity. *LatHar* 552, 516.

Zwoty: »nabożnie rozmyślać« (1): niech y pámiéć moiá/ o tobie y o rzeczách twych/ y czynách rękú twych/ ktorych kłztałtu nigdy żaden nie potráfi/ nabożnie y częfto rozmyśla. *LatHar* 642.

»[co] w sercu nabożnie rozbierać, sercem rozważać (a. uważać) nabożnie« (2:2): Vbacż że łtego wlfytkiógo/ wielkoftz fwięta dziłieyłfe^{go}/ a fercem zupełny^m rozwáżay iako nábożniey móżełł *OpecŻyw* 9v; A ták/ nabożny Chrześćijáninie/ pámiętay ná to/ ábyś][...] vraczenie to Páńłkie/ y niezmierná łalkę nabożnie fercem vważał/ vfty záfię vprzejmie z pilnośćią zá nie dziékwówał *LatHar* 324; PAnie Boże/ [...] ráczże nam dáć prośimy ćię/ ábyfmy to co on zá nas miłóśćiwie ćierpiał/ nabożnie w fercách rozbieráli *LatHar* 618, 393.

Synonimy: bogobojnie, pobożnie, świętobliwie, wiernie.

Cf **NIENABOŻNIE, PRZENABOŻNIE**